Възраст	Социално-емоционално развитие	Комуникативно развитие	Когнитивно развитие – умения за учене, мислене и решаване на проблеми	Двигателно развитие	Умения за хранене и пиене
0 - 3 месеца	• Успокоява се самò (напр. приближава ръце до устата си и ги смуче, активира сукателния рефлекс, който го успокоява). • Осъзнато се усмихва. • Разпознава родителите си.	• Гласни звукове А, И, съгласни Х, К (в края на първия месец). • Съгласни ГХК, гласна Е (в края на втория месец). • Гукане, първи сричкови комбинации (в края на третия месец). • Обръща главата си на двете страни по посока на шум.	• Задържа вниманието си върху лица. • Погледът следва обект, движещ се бавно в зрителното поле (на 2 месеца). • Демонстрира признаци на отегченост (плаче, недоволства, мрънка), когато нещо му е омръзнало и няма промяна.	• Държи стабилно главата си в изправено положение (втори-трети месец). • Подлага ръце под гръдния кош и се надига, когато лежи по корем. • Събира двете си ръце към средната линия на тялото, когато си играе (към края на периода). • Държи дланите си отворени (около трети месец). • Рита с крачета. • Държи играчка в ръка здраво и я гледа (в края на периода).	• Суче от гърда или пие мляко и вода от шише.
4 - 6 месеца	• Усмихва се спонтанно и избирателно на хората. • Копира лицева експресия като усмивка или мръщене. • Харесва му да си играе с друг човек и може да се разплаче, когато играта спре.	• Започва да си „бърбори“, ясни сричкови комбинации с различна интонация. • Имитира звучене, което чува. • Плаче по различен начин, когато е гладно, изпитва болка или е уморено. • Смее се с глас, може да пищи, издава високи звуци от удоволствие. • Прави „балони” от слюнка, „бръмчи”, съгласни М, Б, В (след четвъртия месец).	• Има ясно различими сигнали, когато е щастливо или тъжно. • Демонстрира своята привързаност. • Посяга към играчки с една ръка. • Координация между очите и ръцете, за да достигне до предмет. • Разпознава близките си хора и предмети от разстояние.	• Изправя главата си до 90°, когато лежи по корем, и я държи стабилно, когато е изправено. • Пренася част от тежестта си върху краката, когато го държите изправено. • Може да се обръща от корем по гръб. • Може да хваща и държи играчка, да я тръска, да дрънка с дрънкалка. • Лапа си ръцете или предмети. • Изправя се на лакти, когато лежи по корем	• Познава шишето си, слага ръце около него. • Можете да започнете да предлагате нова храна (пюре).
6 - 9 месец	• Разпознава хората от семейството и започва да различава, когато някой е непознат. • Различава мимиките на възрастните: гневното и усмихнатото изражение събуждат различни реакции. • Обича да играе с другите, особено с родителите. Забелязва се интерес и радост в игри, при които детето и възрастният се редуват да изпълняват едни и същи действия (напр. игра на „ку-ку“). • Отговаря на емоционалните реакции на другите и често изглежда щастливо. • Звучен смях по повод на гъделичкане и повтарящи се игри с редуване. • Харесва да се гледа в огледалото, в което се разпознава..	• Отговаря на звукове, като произвежда звукове. • Докато бърбори, променя звуковете (а-а-ах, е-е-ех) и му харесва родителите да ги повтарят, очаква включването им в тази игра. • Реагира на името си с усмивка. • Издава звуци, за да покаже радост или недоволство. • Повтаря двойни срички без значение, т. нар. „лепетна реч” (ма-ма-ма, та-та-та). • Търси мама или татко след запитване • Имитира кашлица, цъкане с език и др. • Опитва да се приспива само с Ъ-Ъ-Ъ.	• Оглежда се за предмети в непосредствена близост. • Демонстрира интерес към обектите и опитва да достигне до такива, които не са в обсега му. • Поставя предмети в устата си. • Прехвърля предмет от едната в другата ръка.	• Обръща се от корем по гръб и от гръб по корем; може да се търкаля. • Когато е изправено, поема тежестта си върху краката и може да подскача. • Започва да седи без опора. • Пълзи, като е възможно това първо да е назад и след това напред.	• Може да яде пасирана храна, прави опити да се храни с ръце. • Държи шишето без помощ. • Опитва се да дъвче.
9 - 12 месеца	• Страхува се от непознати. • Срамежливост, която не личи в присъствието на хората, които обикновено са около детето. • „Прилепва“ към близките си. • Има любими играчки. • Открива целувката и се показва щедро в това отношение.	• Разбира „не“, реагира по различен начин на похвала и забрана. • Появяват се първите бебешки думи (в края на периода), дума – изречение с различна интонация. • Изпълнява проста поръчка от едно действие. • Копира говорни звукове и жестовете на другите. • Посочва с показалец предмети – посочващ жест.	• Проследява падащи предмети. • Търси предмет, който вижда, че скривате. • Играе на „ку – ку“ или „напред – назад“. • Гладко прехвърля предмети от една в друга ръка. • Все още поставя предмети в устата, но изследването с очи и пръсти започва да се налага над това с устата.	• Изправя се, като се държи за мебели/предмети. • Сяда без помощ, пази равновесие и може да се върти и навежда без опасност да падне. • Пълзи. • Често ходи с чужда помощ. • Развива се фината моторика: детето е в състояние да хване малка троха между палеца и показалеца. Показалецът става активен (инструмент за изследване чрез допир).	• Яде гъста храна с лъжица. • Храни се с пръсти, може да държи лъжица.

Извадка от книгата на Ива Александрова „Твоето невероятно бебе“

Академия за родители
ПЕДАГОГ 6